

Terénní výzkum v rámci projektu Města a inkluzivní strategie v Libereckém kraji

výsledky a doporučení

PŘEDSTAVENÍ TERÉNNÍHO VÝZKUMU V LIBERECKÉM KRAJI:

Terénní výzkum v Libereckém kraji byl rozdělen do dvou etap: **říjen 2017 – září 2018** a **červenec – říjen 2019**. Navštěvovány byly především ubytovny a průmyslové areály, ale také farmy, restaurace, etnické obchody s potravinami a jiné lokality s předpokládaným vysokým výskytem migrantů. Během terénních výjezdů byl navázán kontakt s **Ukrajinci, Moldavany, Rumuny, Mongoly, Rusy, Armény, Bulhary, Poláky, Slováky, Nepálci a občany dalších národností**, kteří žijí či pracují na území Libereckého kraje. V kraji se výrazně potvrdil celorepublikový trend z několika posledních let, a to **nárůst počtu občanů ze zemí EU**, nejčastěji z Rumunska, Bulharska a Polska. Depistáž a případné opakované výjezdy do terénu probíhaly v následujících lokalitách: Liberec, Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Pěnčín, Mimoň, Nový Bor, Hejnice, Lázně Libverda, Frýdlant, Hrádek nad Nisou, Dětřichov, Tanvald, Velké Hamry, Raspenava, Chrastava, Stráž pod Ralskem, Vratislavice nad Nisou a Kuřívody.

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ:

V rámci terénního výzkumu v Libereckém kraji se potvrdily následující trendy týkající se pracovních migrantů:

- Na různých pracovištích (stavby, farmy, čokoládovna v Českém Dubu) jsou migranti zaměstnávání na základě **polských víz**, s čímž souvisí skutečnost, že o jiných typech víz **nemají dostatek informací**. Jsou většinou **najímáni prostřednictvím agentur**, jen výjimečně jsou zaměstnáni přímo zaměstnavatelem. Velmi často se stávají **obětmi vykořisťování, nevyplacení mzdy, nedodržování pracovní doby** a v průměru berou méně peněz na hodinu než kmenoví zaměstnanci. **Kvalifikovaní migranti** i po získání nostrifikace často narážejí na **diskriminaci na trhu práce**.
- **Zaměstnavatelé mají zájem o pracovní sílu ze zahraničí, často však narážejí na byrokratickou zátěž** spojenou se zaměstnáváním migrantů (uváděn byl např. režim Ukrajina).

V oblasti dostupnosti a nabídky sociálních služeb pro migranty v Libereckém kraji bylo zjištěno:

- V kraji (mimo Liberec) je **nedostatečné pokrytí sociálních služeb pro migranty obecně a obzvláště pak pro migranty z EU**. Pro mnoho neziskových organizací zajišťujících sociální služby v regionu představují migranti pouze zlomek klientely, proto často nemají potřebné znalostní a personální kapacity pro práci s touto cílovou skupinou. V celém kraji absentují služby pro migranty v krizových situacích (pomoc v oblasti krizového bydlení, pomoc pro oběti vykořisťování, domácího násilí a další).
- Většina oslovených migrantů **nemá ani základní povědomí o konceptu a existenci sociálních služeb**. Sociální služby jsou migranty většinou vnímány jako ne příliš kvalitní (protože jsou zdarma) a neřeší situace migrantů komplexně (např. jen právní poradenství nebo jen sociální pomoc). **Preferují proto služby placených zprostředkovatelů. V krizových situacích se migranti obrací spíše na své krajany**.
- Mongolové v České Lípě jsou napojeni na místní pobočku organizace ADRA, anebo řeší veškeré problémy přes **mongolskou koordinátorku** v práci.

- **Migranti v Jablonci nad Nisou nebyli spokojeni s organizačním zajištěním kurzů češtiny** poskytovaných místními NNO.
- Dotazovaní migranti sdíleli téměř totožnou zkušenost s problematickým přístupem úřadů při snaze o vyřešení povolení k pobytu, kdy **úředníci nemluví anglicky**. Někteří uvedli, že jediným zdrojem informací jsou jejich kolegové, kteří již měli zkušenosti se získáním různých dokladů a úředními postupy.

V otázce bydlení a rodinného života migrantů bylo zjištěno:

- V Libereckém kraji dlouhodobě **chybí ubytovací kapacity pro zahraniční pracovníky**; deficit je řešen ubytováním v penzionech v turistických lokalitách, kde **dochází ke konfliktům s místními**.
- Migranti měli **zkušenosti s nadměrně častými kontrolami cizinecké policie** i v domácnostech, kde měli udělen trvalý pobyt.
- Většina oslovených migrantů v ČR žije **bez rodiny**, protože nemají možnost rodinu přivést a neorientují se v sociální struktuře (neví, kam by chodily děti do školy, nechťejí, aby děti bydlely na ubytovně). Na velkých ubytovnách platí většinou **zákaz ubytování dětí**, někdy ubytovny neposkytují pokoje ani pro manželské páry.
- Ženy migrantky mají **zájem o poloviční nebo zkrácené úvazky**, které jim umožňují skloubit výdělek a péči o děti. Tento typ úvazků však v kraji není příliš rozšířen.

DOPORUČENÍ:

- **Ukazuje se jako důležité pravidelně organizovat terénní výjezdy** za účelem efektivnějšího monitorování situace kolem zaměstnávání migrantů. V rámci kraje je třeba soustředit pozornost především na **dostatek ubytovacích kapacit** a podmínky ubytování pro zaměstnané migranty. Dále by byla potřeba aktuální terénní **šetření o pobytu Indů a Nepalců v Libereckém kraji** proškoleným pracovníkem, který ovládá anglický jazyk.
- **Bylo by vhodné navázat užší spolupráci mezi městy a zaměstnavateli**. V rámci terénní práce jsme se několikrát setkali se zaměstnavateli, kteří by měli zájem zaměstnat migranty, ale narážejí při tom na administrativní překážky. Mezi další podněty vyžadující vzájemnou spolupráci patří **využívání linkových autobusů MHD do průmyslových areálů** a případné vytváření nových spojů, dále **vytvoření nových pracovních pozic s částečnými úvazky** nebo rekvalifikačních kurzů, kterých by mohly využít migrantky na rodičovské dovolené.
- **Doporučujeme monitoring situace v České Lípě, Mimoni** a menších obcích, kam se z důvodu nedostatečných ubytovacích kapacit v Liberci pracovní migranti stěhují, zejména pak v **Hejnicích a Lázních Libverda**.
- **Důraz by měl být kladen na zpřístupnění důležitých informací**: je třeba poskytovat informace na webových stránkách obcí, na jejichž území pobývá větší množství migrantů, v příslušných jazykových mutacích.
- **O kurzy češtiny je mezi migranty zájem**. Doporučujeme především dobře zajistit jejich organizační stránku (např. včasné informování studentů o zrušení lekce) a případně jejich nabídku rozšířit a informovat o nich i mimo krajské město.
- V regionu se projevuje nedostatek poradenských služeb pro migranty. Doporučujeme **rozšířit cílovou skupinu poradenských služeb místních NNO o migranty** a rozšířit jejich služby také o **službu krizové pomoci pro migranty**.